

Nr 27.

Av herr **Nilsson, Johan, m. fl.**, *angående meddelande av vissa bestämmelser utöver nu gällande villkor vid försäljning av kronoegendomar.*

Som bekant försäljas numera i regel alla de kronoegendomar vid utgången av löpande resp. arrendeperioder, vilkas årliga arrenden icke uppgå till 600 kronor.

Sådan försäljning sker å offentlig auktion till den högstbjudande.

Häriifrån förekomma dock undantag i fråga om torp och mindre lägenheter, vilka hembjudas åt innehavarna att få övertaga efter åsatt saluvärde och mot förmånliga villkor.

Detta är ju till god hjälp för torpare och lägenhetsinnehavare.

Men samma förmån, som tillkommer dessa vid försäljning av kronoegendomar, borde väl också få åtnjutas av arrendatorerna själva, helst dessa under arrendetiden varit tillförsäkrade s. k. optionsrätt för sig och de sina till fortsatt företräde till arrendet, period efter period mot arrendebelopp, som domänstyrelsen på förslag av domänvärderingsmännen åsatt egendomen.

Denna förmån är arrendator betagen så snart en kronoegendom går till försäljning.

Den trygghet i besittningen av dessa egendomar, som varit arrendatorerna tillförsäkrad genom optionsrätten, har för dem varit till gagn på samma gång den från allmän synpunkt haft betydelse, då den gjort det möjligt för arrendatorerna och eggat dem att hålla sina boställen i högre kultur och kraftigare produktion än eljest varit möjligt med en ovissare besittning av egendomarne.

Har den principen varit riktig och berättigad i fråga om arrendena, så bör väl samma princip hava samma berättigande, då det gäller för boställsinnehavarne att förvärva sina innehavande boställen med äganderätt.

Det torde vara uppenbart att en arrendator under den näst före försäljningen av det boställe han innehar löpande arrendeperioden skall känna en viss oro och osäkerhet, som verkar nedsättande på boställets skötsel, såväl med avseende å jord som hus, enär han icke vet, om han kan få åtnjuta frukten av det arbete och de kostnader som han därpå nedlägger, utan snarare tvärt om bidrager att uppbringa egendomen till att bliva mera eftersökt och begärlig av konkurrerande spekulanter vid en blivande auktion.

Att detta blir till skada för produktionsresultatet å egendomen för flera år före och efter försäljningen ligger i öppen dag, och är icke egnat starka jordbrukarnes ställning eller höja jordbruksproduktionen.

Särskilt uti närvarande tid, då jordjobberiet tagit en fart och utsträckning som måste anses såsom en fara, bör det vara en statsangelägenhet av vital betydelse, att bibehålla de verkliga jordbrukarne och deras avkomlingar vid en möjligast tryggad ställning, och icke utlämna dem till rov för hänsynslösa spekulationer i tävlan med jobbare vid förvärvande av äganderätt till deras innehavda boställen.

Det kan väl anses såsom regel att de kronoboställen som vid försäljning överlåtas till deras gamla innehavare, vilka ofta där äro födda och fostrade, mindre bliva föremål för spekulationsaffärer och jobberi än om de säljas å offentlig auktion, vilket sistnämnda förfaringssätt dessutom uppskruvar priset så, att innehavaren, sedan han sålunda förvärvat äganderätten, kanske mot sin vilja nödgas försälja skogen eller annan tillgång vid fastigheten för att kunna behålla gården.

Från statens synpunkt bör det tvivelsutan vara av större betydelse att jordbrukets utöware äga den ekonomiska bakgrund att de förmå driva ett möjligast intensivt jordbruk, än att staten får in ett eller annat 10,000-tal kronor mera genom att tvinga arrendatorerna att i tävlan med jordspekulanter köpa sina boställen och därigenom bringas uti en ekonomiskt tynande tillvaro, som nedsätter deras förmåga att hålla sitt jordbruk på en möjligast hög produktionskraftig nivå.

Domänvärderingsnämnderna torde väl ock förtjäna det erkännande att de åsätta sådana saluvärden å boställena som från synpunkten av jordbrukets räntabilitet äro välmotiverade.

De summor, som inbringas till staten genom de belopp som kronoegendomarna betinga utöver åsatta saluvärden, torde sålunda få betraktas såsom tillkomna på bekostnad av de nya ägarnas möjlighet att kunna driva ett framgångsrikt och produktionskraftigt jordbruk.

Att vid försäljning av kronoegendomar, antingen det gäller de resp.

egendomarne i sin helhet, eller efter styckning av dem så förfares att desamma odelade eller till väsentlig del hembjudas deras innehavare till åsatt saluvärde mot gällande villkor i fråga om likvidens erläggande, torde sålunda vara att föredraga framför nu gällande förfaringsätt att försälja dem å offentlig auktion.

På grund av det anförda tillåta vi oss vördsamt hemställa, det riksdagen behagade besluta

att i skrivelse anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes vid försäljning av kronoegendom utom nu gällande villkor låta bestämma, att, sedan kungl. domänstyrelsen åsatt till försäljning beslutad sådan egendom bestämt saluvärde, densamma hembjudes arrendatorn till inlösen för det åsatta värdet mot betalningsvillkor, som nu äro gällande, samt att, därest egendomen styckas och de olika lotterna åsatts särskilda saluvärden, egendomens arrendator förbehålles företrädesrätt till den av lotterna som han önskar förvärva mot det åsatta värdet.

Stockholm den 22 januari 1918.

Joh. Nilsson.

K. J. Gustafsson.

C. Magnusson.

Nils Åkesson.

Birg. C. Jönsson.
